

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA
NACIONALNI KURIKULUM ZA GIMNAZIJSKO OBRAZOVANJE

PRIJEDLOG NAKON JAVNE RASPRAVE

Prosinac 2017.

NIJE LEKTORIRANO

1. UVOD

Nacionalni kurikulum za gimnazijsko obrazovanje (NKGO) sastavni je dio sustava nacionalnih kurikulumskih dokumenata razvijenih na temelju *Okvira nacionalnoga kurikulumuma*. Njime se uređuje i usustavljuje gimnazijsko obrazovanje kao dio sustava odgoja i obrazovanja Republike Hrvatske.

NKGO određuje gimnazijsko obrazovanje kao obrazovanje koje pruža zaokruženo iskustvo učenja i time omogućuje cjelovit razvoj mladih osoba, razvoj temeljnih znanja i vještina potrebnih za razumijevanje svijeta u kojem žive i za nastavak obrazovanja te razvoj generičkih kompetencija nužnih za cjeloživotno učenje i aktivno sudjelovanje u različitim društvenim procesima. Polazeći od činjenice da ostvarenje tog cilja od škola zahtijeva uspostavljanje okružja za učenje koje uzima u obzir specifičnosti različitih situacija učenja i potreba učenika, NKGO je oblikovan kao kurikulumski dokument koji omogućuje primjerenu razinu autonomije, fleksibilnosti i učeničkog izbora orijentacije.

NKGO je usklađen s drugim sastavnicama sustava nacionalnih kurikulumskih dokumenata:

- Okvirom nacionalnoga kurikulumuma
- nacionalnim kurikulumima za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje, strukovno obrazovanje i umjetničko obrazovanje
- Okvirom za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju
- Okvirom za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama
- Okvirom za poticanje iskustava učenja i vrednovanje postignuća darovite djece i učenika
- nacionalnim dokumentima područja kurikulumuma i kurikulumima međupredmetnih tema.

NKGO sadrži sljedeće odrednice gimnazijskog obrazovanja:

- svrhu, vrijednosti, ciljeve i načela gimnazijskog obrazovanja te prikaz kompetencija učenika na kraju gimnazijskog obrazovanja
- načela i sadržaje učenja i poučavanja
- načela i oblike podrške učenicima
- organizaciju učenja i poučavanja, uključujući cikluse gimnazijskog obrazovanja, nastavni plan i modele orijentacije koji se planiraju uvesti najranije u školskoj godini 2021./22.
- oblike vrednovanja, ocjenjivanja i izvješćivanja o učeničkim postignućima u gimnazijskom obrazovanju.

2. SVRHA, VRIJEDNOSTI, CILJEVI, NAČELA I KOMPETENCIJE

2.1 Svrha gimnazijskog obrazovanja

Gimnazijsko obrazovanje dostupno je nakon završetka osnovnoškolskoga odgoja i obrazovanja svima pod jednakim uvjetima i u skladu sa sposobnostima. Traje četiri godine i završava polaganjem ispita obveznog dijela državne mature čime se prema Hrvatskom kvalifikacijskom okviru stječe obrazovna kvalifikacija razine 4.2. Gimnazije su usmjerene prema nastavku školovanja i pružaju opće obrazovanje, razvijaju opći akademski kapacitet i omogućuju stjecanje temeljnih znanja i vještina u svim glavnim znanstvenim područjima.

Gimnazijsko obrazovanje omogućuje mladim osobama da se razviju u samosvjesne, odgovorne i autonomne ljude širokih, raznolikih i komplementarnih znanja i vještina koji će moći vjerodostojno, produktivno i kreativno odgovoriti na izazove koji ih čekaju. Omogućujući im razumijevanje bitnih aspekata svijeta u kojem živimo, usmjeravajući ih prema suradnji, kritičkom preispitivanju vlastitih pretpostavki i kreativnom rješavanju problema te razvijajući njihovu sposobnost upotrebe jezičnih i tehnoloških alata, gimnazijsko obrazovanje priprema mlade ljude za cjeloživotno učenje i produktivan osobni, profesionalni i društveni život.

2.2 Vrijednosti gimnazijskog obrazovanja

Poštujući temeljne društveno-kulturne vrijednosti koje promiče sustav odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj i uzimajući u obzir vrijednosti navedene u *Okviru nacionalnoga kurikulumu*, gimnazijsko obrazovanje počiva na sljedećim vrijednostima:

- *Jednakost u pravu na dostupnost ujednačene kvalitete obrazovanja*

Sva nadležna tijela javne uprave moraju trajno osiguravati sredstva, načine i uvjete kako bi se svi ciljevi gimnazijskog obrazovanja ostvarivali u jednakoj mjeri u svim školama u kojima se organizira gimnazijsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj.

- *Jednakost u pravu na pristup obrazovanju u skladu s obrazovnim postignućima i potencijalima pojedinaca*

Gimnazijsko obrazovanje javno je dobro Republike Hrvatske. Stoga je svim učenicima omogućen jednak pristup gimnazijskom obrazovanju u skladu s njihovim postignućima na prethodnom stupnju obrazovanja te sposobnostima i osobnim izborom. U školskim ustanovama moraju se osigurati sva sredstva, načini i uvjeti integracije i uključenosti svih učenika.

- *Sloboda izbora i profesionalna autonomija*

Sloboda izbora za učenike očituje se kao mogućnost da u skladu s vrstom gimnazijskog obrazovanja biraju nastavne programe i sadržaje učenja. Time se učenicima pruža prilika da se obrazuju u skladu sa svojim potrebama, interesima, obrazovnim aspiracijama i životnim ciljevima.

Profesionalna autonomija učiteljima omogućuje da donose profesionalne i odgovorne odluke o sadržajima i metodama poučavanja koje su prilagođene posebitostima učenika koje

poučavaju.¹ Autonomija školskih tijela koja donose odluke podrazumijeva ovlasti koje omogućuju profesionalno odlučivanje o radu škole u skladu s njezinim specifičnim zadaćama i specifičnostima okružja u kojemu ih ostvaruje.

Vrijednosti koje se kod učenika trajno potiču i razvijaju tijekom gimnazijskog obrazovanja jesu sljedeće:

- *Odgovornost*

Način promišljanja, ponašanja i djelovanja učenika treba uključivati smislen i savjestan odnos prema drugim ljudima, zajedničkom i javnom dobru, radu i prirodi te prema sebi samima.

- *Ustrajnost i marljivost*

Učenik bi trebao aktivno i učinkovito pristupiti očekivanjima i izazovima koji se pred njega stavljaju kako bi se postigao trajan napredak u učenju i u punoj mjeri ostvarili osobni potencijali.

- *Poduzetnost*

Slijed od prepoznavanja mogućnosti do spremnosti na djelovanje i preuzimanje razumnog rizika usmjeren je prema produktivnom suočavanju učenika s promjenjivim životnim okolnostima, odnosno prema unapređivanju postojećih načina djelovanja.

- *Inovativnost i kreativnost*

Kako učenici promišljaju i djeluju treba voditi novom viđenju i razumijevanju te novim rješenjima različitih vrsta problema u svim područjima ljudskog života.

- *Solidarnost i suradnja*

To se odnosi na osjetljivost za druge, osobito one u nepovoljnim životnim okolnostima, spremnost na podršku, pomoć i osobni doprinos zajedničkoj dobrobiti.

- *Osobni integritet*

Spremnost i hrabrost učenika za dosljedno javno iskazivanje mišljenja te djelovanje treba biti u skladu s vlastitim moralnim normama i uvjerenjima, čak i u situacijama kada to ne nailazi na odobravanje okoline.

- *Osobni i grupni identitet*

Učenici trebaju imati svijest i rasuđivati o jedinstvenosti osobnog identiteta, zajedništvu s drugim ljudima te o vrijednosti ukupnoga duhovnog i materijalnog nasljeđa Republike Hrvatske i ljudskog nasljeđa u cjelini.

- *Poštovanje osobnih i kulturnih različitosti*

Svijest učenika o razlikama među ljudima i kulturama, njihovo poštovanje i prihvaćanje temelj su komunikacije i djelovanja koji omogućuju uljuđenu demokratsku zajednicu.

¹ U skladu s određenjem u Strategiji znanosti, obrazovanja i tehnologije (2014.) u nacionalnim kurikulumskim dokumentima sve se osobe odgovorne za poučavanje i učenje u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju nazivaju zajedničkim nazivom „učitelj“ (prema Preporuci o statusu učitelja – *Recommendation Concerning the Status of Teachers*, UNESCO, Pariz, 1966.). Treba istaknuti da se naziv „učitelj“ odnosi na osobe obaju spolova.

2.3 Ciljevi gimnazijskog obrazovanja

Ciljevi gimnazijskog obrazovanja proizlaze iz općih ciljeva hrvatskoga obrazovnog sustava, vizije iskazane *Okvirom nacionalnoga kurikuluma* i usmjereni su prema uspostavljanju i dugoročnom osiguravanju okružja koje učenicima omogućuje i pruža podršku da se razviju u mlade ljude koji u punoj mjeri ostvaruju vlastite potencijale, upravljaju vlastitim napretkom, poštuju dobrobit drugih i aktivno i odgovorno sudjeluju u zajednici.

U gimnazijskom obrazovanju tri su temeljna cilja:

- *Cjelovit razvoj*

Gimnazija potiče cjelovit osobni razvoj i razvoj svih potencijala nužnih za ispunjen osobni život i aktivno sudjelovanje u društvu. Osobito je važno jačanje samopouzdanja i pružanje podrške mladim osobama kako bi prepoznale i razvijale vlastitu jedinstvenost te poticanje razvoja ukupnih znanja, vještina i stavova koji omogućuju oblikovanje vlastite cjelovite slike svijeta i donošenje razboritih životnih odluka. Nužno je poticanje autonomije, inicijativnosti i poduzetnosti, ali i razvijanje svijesti o utjecaju vlastitih postupaka na okoliš i druge ljude. Jednako je važno i poticati na poštovanje individualnih i kulturnih različitosti te na njegovanje odgovornog i etičnog djelovanja na dobrobit svih.

- *Temeljito opće obrazovanje*

Kroz širinu i raznolikost iskustava učenja u različitim predmetnim i međupredmetnim područjima koja pokrivaju ukupnost ljudskog iskustva, gimnazija omogućuje ujednačen razvoj svih važnih disciplinski specifičnih i generičkih kompetencija.

Ona osigurava usvajanje temeljnih znanja i vještina iz različitih disciplina i područja, djelotvornih komunikacijskih obrazaca i oblika izražavanja na hrvatskom i drugim jezicima koji se poučavaju te znanja i vještina koji omogućuju kritičko mišljenje, kreativno rješavanje problema, oblikovanje etičkih i estetskih sudova i suradnju.

- *Priprema za nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje*

Gimnazija učenicima pruža mogućnost da usvajajući ukupna znanja, vještine i stavove, usvoje i napredna znanja i vještine iz odabranih disciplina i područja u skladu s interesima i obrazovnim aspiracijama. To je nužno budući da uspješan nastavak obrazovanja zahtijeva dodatni razvoj specifičnih kompetencija i dubinsko ovladavanje pojedinim sadržajima.

Gimnazija pruža podršku svim učenicima u donošenju informiranih i odgovornih odluka o vlastitoj budućnosti i profesionalnom putu te ih osnažuje razvojem kompetencija za cjeloživotno učenje.

2.4. Načela gimnazijskog obrazovanja

Načela kojima se vodi gimnazijsko obrazovanje jesu sljedeća:

- *Načelo individualnoga cjelovitog razvoja*

Poštujući jedinstvenost svake mlade osobe te činjenicu da se svaki pojedinac razvija i napreduje različitom brzinom i načinom, gimnazijsko obrazovanje potiče cjelovit razvoj svakog učenika te osigurava pristup i sudjelovanje u svim područjima učenja.

- *Načelo cjelovitosti obrazovanja*

Vodeći računa o općeobrazovnoj prirodi gimnazijskog obrazovanja, učenje i poučavanje u gimnaziji usmjereno je na razvijanje temeljnih znanja i vještina iz različitih disciplina i područja, što učenicima omogućuje stvaranje cjelovite, strukturirane slike svijeta i definiranje vlastitog mjesta u njemu.

- *Načelo izbornosti i autonomije*

Gimnazijsko obrazovanje pruža učenicima priliku da u prikladnoj mjeri, a u skladu s interesima, sposobnostima i visokoškolskim aspiracijama, odabiru predmete/orijentacijske module.

Profesionalna autonomija omogućuje učiteljima da u znatnoj mjeri odlučuju o sadržajima i metodama poučavanja, vodeći računa o stručnoj utemeljenosti takvih odluka i o dobrobiti učenika.

- *Načelo poticajnoga, sigurnog i zdravog okružja*

Gimnazijsko obrazovanje promiče kulturu zajedništva i međusobnog poštovanja te potiče slobodno iznošenje ideja, preuzimanje inicijative i razumnog rizika. Gimnazijsko obrazovanje predstavlja sigurno okružje koje ne ugrožava tjelesno i mentalno zdravlje učenika.

2.5. Kompetencije učenika na završetku gimnazijskog obrazovanja

Kompetencije su opća očekivanja od učenika u obliku povezanih znanja, vještina i stavova koje treba razvijati tijekom obrazovanja kroz sva područja kurikulumu, međupredmetne teme i predmete. Okvir generičkih kompetencija NKGO preuzima iz *Okvira nacionalnoga kurikulumu*, usmjeravajući gimnazijsko obrazovanje prema razvijanju oblika mišljenja, oblika rada i korištenja alata i kompetencija za osobni i socijalni razvoj.

Slika 1. Generičke kompetencije koje se razvijaju u odgojno-obrazovnome procesu

S obzirom na specifičnosti gimnazijskog obrazovanja koje je usmjereno na cjeloviti razvoj i usvajanje temeljitoga općeg obrazovanja, a time na nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje, svi učenici trebaju biti sposobni samostalno:

1. Smisleno i djelotvorno komunicirati s drugima

Budući da je komunikacija nužan preduvjet suživota ljudi u zajednici, a time i osobnog razvoja, usvajanje vještina govorenja, slušanja, čitanja i pisanja ključno je postignuće za svakog učenika. Prenošenje spoznaja, promišljanja i osjećaja, sudjelovanje u raspravama, razumijevanje tekstova te pravopisno i gramatički ispravno pisanje polazišta su razvoja suvremenog čovjeka i njegova sudjelovanja u društvu. Iako se razvoj komunikacijskih kompetencija ponajprije povezuje s jezičnim područjem, i druga područja kurikuluma imaju važnu ulogu u stjecanju tih vještina. Učenje komuniciranja ne znači tek učenje jezičnog uobličavanja svojih zamisli ili zamisli drugih, već i usvajanje i razmjenjivanje simboličkih sadržaja, sudjelovanje u interakciji s drugima na različitim razinama te upotreba medija i tehničkih pomagala. Stoga učenje jezika i komuniciranja ima izrazito velik učinak na kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj učenika.

2. Koristiti se spoznajama i vještinama pri opisu i objašnjavanju prirodnih pojava, ljudskog društva i tehnologije

Učenici se u gimnazijama usmjeravaju prema usvajanju ne samo temeljnih znanja, već i načina njihove primjene te svih vještina važnih za oblikovanje, usvajanje i prijenos znanja. Neovisno o tome je li riječ o objašnjavanju prirodnih pojava, svijeta ljudskih tvorevina i iskustava ili tehnologije, važno je poučavati učenike poznatim kategorijama ili vrstama znanja, poznatim ili inovativnim načinima njihove primjene, metodologijama ili vještinama istraživanja u pojedinim disciplinama, procjenama korisnosti ili valjanosti spoznaja u određenim uvjetima te razvijati njihovu sklonost istraživanju, propitivanju i provjeravanju. Zbog toga je ključno kod učenika razvijati pozitivan stav prema različitim predmetima i područjima kojima je cilj objasniti prirodne, društvene i tehnološke procese, ali i osvještavati im važnost tih znanja za njih same. Potrebno je obratiti posebnu pažnju na razumijevanje i primjenu matematičkih postupaka i koncepata te na upotrebu informatičke tehnologije kao znanja i vještina koji su preduvjet usvajanja ili poučavanja u drugim disciplinama.

3. Razvijati osobne potencijale učenjem, kreativnim izražavanjem i djelovanjem na vlastitu dobrobit i dobrobit drugih

Učenje i poučavanje u gimnaziji usmjereno je na osobni razvoj i napredak učenika. Učenici se potiču na problemsko učenje, kritičko mišljenje i kreativno izražavanje u različitim medijima. Upućuju se na modele ponašanja koji potiču zdravlje, osobnu odgovornost i integritet, grupnu solidarnost i odgovoran odnos spram okoliša. Učenici usvajaju i razvijaju one spoznaje, vještine i vrijednosti koje će ih pripremiti za izazove društvenih promjena i zahtjeve života u neposrednoj okolini te za razborit izbor obrazovnog puta.

4. Razumjeti i prihvaćati društvene i kulturne različitosti

Gimnazijsko obrazovanje osigurava učenicima razumijevanje uzroka i posljedica društvenih i kulturnih različitosti u lokalnom, nacionalnom, europskom i globalnom kontekstu. Kako bi izgradili stabilan osobni i društveni identitet te pozitivan odnos prema vlastitom kulturnom nasljeđu, učenicima se skreće pozornost na društvene i kulturne različitosti u spomenutim kontekstima i u okviru posebnih društvenih skupina. Upoznavanjem i razumijevanjem spomenutih različitosti učenici neće usvajati samo nove spoznaje, već i nove perspektive koje će im omogućiti objektivniju procjenu vlastite okoline i životnih okolnosti drugih ljudi. Gimnazijsko obrazovanje kod učenika će razvijati osobni integritet, odgovornost, solidarnost, toleranciju, pluralizam i svijest o općem dobru.

NIJE LEKTORIRANO

3. UČENJE I POUČAVANJE U GIMNAZIJSKOM OBRAZOVANJU

3.1. Načela učenja i poučavanja u gimnazijskom obrazovanju

Načela učenja i poučavanja u gimnaziji polaze od osnovne pretpostavke da su učenici u središtu procesa učenja i poučavanja, a optimalno okružje za učenje je ono koje potiče razvoj njihove sposobnosti da upravljaju vlastitim učenjem. Osnovna načela učenja i poučavanja u gimnazijskom obrazovanju jesu:

1. *Proces učenja i poučavanja usmjeren je na kvalitetu znanja koje su učenici usvojili, a ne na njegov opseg.* Uspjeh učenja i poučavanja u gimnaziji ogleda se u optimalnom odnosu širine i dubine usvojenog znanja. Uz odgovarajuću širinu znanja iz različitih područja kurikuluma i međupredmetnih tema, učenici imaju priliku steći i primjerenu dubinu znanja, posebice u područjima vlastitog interesa. Tako se stvaraju složene strukture dobro organiziranog znanja koje se ne sastoji isključivo od činjenica, već obuhvaća razumijevanje složenih pojmova, povezivanje znanja iz različitih područja u smislene cjeline, sposobnost primjene naučenog u različitim problemskim situacijama te znanje o reguliranju vlastitog učenja.
2. *Učenje i poučavanje potiče razvoj složenijih oblika mišljenja.* Svrha je gimnazijskog obrazovanja pružiti učenicima temeljito opće obrazovanje te ih pripremiti za nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje. Učenje i poučavanje u gimnaziji posebno je usmjereno na razvoj vještina kritičkog mišljenja, rješavanja problema i donošenja odluka, kreativnosti i inovativnosti te metakognitivnih vještina praćenja vlastitog učenja. Kvalitetno okruženje za razvoj složenijih oblika mišljenja u gimnaziji potiče aktivnu ulogu i samostalnost učenika u različitim aktivnostima učenja.
3. *Učenje je proces koji se najkvalitetnije odvija u suradnji s drugima.* Poučavanje u gimnaziji prepoznaje važnost socijalne prirode učenja i potiče kulturu zajedništva i suradnje. Najbolje se uči kroz interakciju s drugima, a sposobnost suradnje jedna je od ključnih kompetencija u suvremenom svijetu. Dobro organizirano učenje u suradnji s drugima potiče učenika na postignuća, ali nosi i dobrobit za njegov osobni i socijalni razvoj. Važnost suradničkog učenja ne umanjuje važnost samostalnog učenikova rada i učenja koje u srednjoškolskoj dobi igra sve veću ulogu.
4. *Očekivanja i izazovi koji se postavljaju pred svakog učenika omogućuju mu da postigne trajni napredak u učenju.* Učitelji pred svakog učenika postavljaju primjereno visoka očekivanja koja ga potiču da ulaže trud, ostvaruje trajni napredak u učenju, razvija osjećaj kompetentnosti te u punoj mjeri ostvaruje vlastite potencijale u različitim područjima. Poticajno okružje za učenje učenicima postavlja stalne izazove, a istodobno im daje priliku da iskuse uspjeh u učenju i ovladaju sve složenijim činjeničnim i konceptualnim znanjima te složenijim procesima učenja koji su preduvjet za kvalitetu znanja u područjima kurikuluma. Pritom je važno da su očekivanja jasno definirana, individualizirana i usklađena s razvojnim mogućnostima učenika. U zahtjevima koji se pred učenike postavljaju važno je izbjeći pretjerano opterećenje koje će ih obeshrabriti u učenju.

5. *Okruŕje za učenje uzima u obzir razlike među učenicima, uključujući i razlike u prethodnom znanju.* Učenici se razlikuju prema prethodnom znanju, sposobnostima, strategijama učenja, interesima, uvjerenjima o vlastitoj uspješnosti u učenju, socijalnom i kulturnom podrijetlu. Razumijevanje tih razlika omogućuje da se aktivnosti i tempo učenja prilagode s obzirom na razlike među učenicima. Okolina za učenje treba biti osjetljiva na te razlike i diferencirati poučavanje tako da učenici uspješno uče u zajedničkom okruŕju i napreduju u skladu s vlastitim mogućnostima.

6. *Prepoznaje se važnost učničkih interesa, motivacije i emocija u učenju.* Poticajna okolina za učenje prepoznaje ulogu motivacije i emocija učenika u uspješnom učenju. Pozitivna uvjerenja o vlastitoj uspješnosti u učenju općenito, kao i u pojedinom predmetu, te sposobnost djelovanja na vlastitu motivaciju neizostavne su sastavnice uspješnog učenja. Mlada osoba motivirana je za učenje kada je način učenja zanimljiv i kada su proces i sadržaji učenja smisleni i povezani s njezinim životnim iskustvima. Zbog toga je vaŕno primjenjivati pristupe učenju koji omogućuju razumijevanje svrhe onoga što se uči, povezanost učenja s prethodnim znanjima i vještinama te s osobnim životom. Iskustva učenja trebaju biti uklopljena u cjelokupno životno iskustvo mladih osoba, nuditi im izazov, poticati radoznalost i ŕelju za učenjem posebno u područjima njihova posebnog interesa.

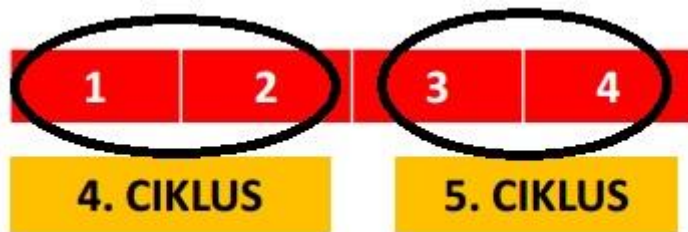
7. *Učenje i poučavanje usmjereno je na razvoj kompetencija za cjeloŕivotno učenje.* U procesu učenja i poučavanja primjenjuju se pristupi i strategije koji potiču razvoj vještine upravljanja vlastitim učenjem. Učenici na ovoj razini obrazovanja primjenjuju sve sloŕenije strategije učenja, uspješno organiziraju svoje učenje povezujući ga s prethodnim znanjima, prate vlastiti napredak u učenju i sposobni su održavati motivaciju za učenje. Okruŕje za učenje omogućuje razvoj tih vještina postavljajući jasne ciljeve učenja, dajući sve veću autonomiju učiteljima, ali i učenicima u organizaciji procesa učenja potičući ih da vrednuju vlastito učenje i da ono što nauče primjenjuju u različitim situacijama.

8. *Učenje i poučavanje potiče horizontalnu povezanost područja i predmeta te povezanosti onoga što se uči sa ŕirom zajednicom i druŕtvom u cjelini.* Kvalitetno učenje i poučavanje potiče stvaranje prilika za učenje koje naglašavaju povezivanje znanja i pojmova iz različitih područja i njihovu sve sloŕeniju primjenu u novim situacijama. Time se potiče stvaranje znanja koje se moŕe primjenjivati u različitim okolnostima, za rješavanje problema s kojima se učenici tek trebaju susresti. Da bi znanje postalo smisleno, potrebno ga je primjenjivati izvan formalne situacije učenja na ŕiri kontekst: na druŕtvo u cjelini te stvarne životne probleme, čime ono što se uči dobiva stvarnu važnost za učenika.

9. *Učenje i poučavanje organizirano je tako da učenicima pruŕa raznolika iskustva učenja.* Stvaranje kvalitetnih, smisleno povezanih struktura znanja podrazumijeva i primjenu raznolikih aktivnosti učenja kao što je, primjerice, istraŕivačko učenje, suradničko učenje, projektna nastava, učenje usmjereno na rješavanje problema ili učenje izvan škole. Takvo učenje zahtijeva i autonomnu primjenu različitih materijala za učenje koji nisu ograničeni isključivo na standardne udŕbenike i pripadajuće materijale, već obuhvaćaju i materijale koje odabiru i osmiŕljavaju učitelji i učenici u skladu s planiranim ciljevima svake aktivnosti učenja.

3.2. Odgojno-obrazovni ciklusi

Gimnazijsko obrazovanje traje četiri godine i obuhvaća dva dvogodišnja odgojno-obrazovna ciklusa: četvrti odgojno-obrazovni ciklus koji uključuje prvi i drugi te peti ciklus koji uključuje treći i četvrti razred.

Slika 2. Ciklusi u gimnazijskom obrazovanju

3.3. Područja kurikuluma

U gimnazijskom obrazovanju razvija se svih sedam područja kurikuluma navedenih u Okviru nacionalnog kurikuluma i određenih u:

- Nacionalnom dokumentu jezično-komunikacijskog područja kurikuluma,
- Nacionalnom dokumentu matematičkog područja kurikuluma,
- Nacionalnom dokumentu prirodoslovnog područja kurikuluma,
- Nacionalnom dokumentu tehničkog i informatičkog područja kurikuluma,
- Nacionalnom dokumentu društveno-humanističkog područja kurikuluma,
- Nacionalnom dokumentu umjetničkog područja kurikuluma,
- Nacionalnom dokumentu tjelesnog i zdravstvenog područja kurikuluma.

Odgojno-obrazovna očekivanja u dokumentima područja kurikuluma određena su na kraju pojedinih odgojno-obrazovnih ciklusa, a za gimnazijsko obrazovanje odnose se na 4. i 5. odgojno-obrazovni ciklus.

3.4. Međupredmetne teme

U gimnazijskom obrazovanju razvija se svih sedam međupredmetnih tema navedenih u Okviru nacionalnog kurikuluma i određenih u:

- Nacionalnom kurikulumu međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj,
- Nacionalnom kurikulumu međupredmetne teme Zdravlje,
- Nacionalnom kurikulumu međupredmetne teme Održivi razvoj,
- Nacionalnom kurikulumu međupredmetne teme Učiti kako učiti,
- Nacionalnom kurikulumu međupredmetne teme Poduzetništvo,
- Nacionalnom kurikulumu međupredmetne teme Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije,
- Nacionalnom kurikulumu međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje.

Odgojno-obrazovna očekivanja u kurikulumima međupredmetnih tema određena su na kraju pojedinih odgojno-obrazovnih ciklusa, a za gimnazijsko obrazovanje odnose se na 4. i 5. odgojno-obrazovni ciklus.

3.5. Uloga učitelja

Gimnazijsko obrazovanje temelji se na pristupu koji učenika stavlja u središte učenja i poučavanja čineći ga aktivnim sudionikom u stvaranju vlastitog znanja i razvoju vještina. Pritom se prepoznaje ključna uloga učitelja kao osobe koja na najvišoj razini svojih profesionalnih znanja i predanosti stvara okružje koje najbolje odgovara potrebama učenika i razvija njihove kompetencije za cjeloživotno napredovanje i učenje. Uspješan učitelj razumije utjecaj koji njegovo poučavanje ima na učenička postignuća, očekuje da svi učenici ostvare napredak u učenju i raspolaže profesionalnim znanjima i vještinama za individualizirano poučavanje i podupiranje svakog učenika. Učitelj stvara razredno ozračje koje obilježava podrška i prihvaćanje, u kojem se učenici osjećaju sigurno i vlastite pogreške vide kao priliku za učenje. Učenicima iznosi jasne ciljeve i svrhu svih aktivnosti u razredu te kriterije vrednovanja njihovih postignuća. Slobodno odabire i primjenjuje raznovrsne pristupe i strategije poučavanja s pomoću kojih sve učenike uključuje u učenje, potiče njihovu motivaciju i interes za predmet i podržava ulaganje truda u učenje. Svojim učenicima daje jasne povratne informacije o njihovu napretku u učenju. Učitelj stalno prati je li njegovo poučavanje uspješno, podupire li ostvarivanje ciljeva učenja, razvija li uspješne strategije učenja i dublje razumijevanje onoga što se uči kod svih učenika. Stvara poticajno okružje u kojem učenici slobodno postavljaju pitanja i traže podršku u učenju, primjenjuju naučeno u različitim situacijama, kritički preispituju proces učenja i poučavanja te razvijaju samostalnost i odgovornost. Takvim pristupom podupire ne samo kognitivne, već i socio-emocionalne, motivacijske i moralne aspekte razvoja učenika.

Učitelj je odgovoran za vlastiti rad i profesionalni razvoj, a to se može odvijati jedino u sigurnom i brižnom okružju koje njeguje profesionalnu autonomiju učitelja u odabiru onih metoda, oblika i sadržaja poučavanja koje smatra najprimjerenijima za ostvarivanje ciljeva učenja. To nudi priliku za stalnu suradnju s drugim učiteljima te kritičko preispitivanje vlastitog poučavanja u okružju kolegijalne podrške i trajnog dijaloga o učenju. Prepoznajući da uspješno učenje i poučavanje zahtijeva iskorak izvan školskog okružja, učitelj uspostavlja suradnju s članovima akademske i šire društvene zajednice radi ostvarivanja ciljeva učenja.

3.6. Uloga stručnih suradnika

Stručni suradnici koji rade u odgojno-obrazovnim ustanovama koje provode gimnazijsko obrazovanje aktivno su uključeni u provedbu kurikulumskih dokumenata. Njihovo uključivanje je ovisno o njihovoj profesionalnoj ulozi, specifičnim potrebama ustanove kao i profilu ostalih stručnih suradnika zaposlenih u odgojno-obrazovnoj ustanovi.

Zajedno s ravnateljima te učiteljima izrađuju strategiju primjene nacionalnog kurikuluma za gimnazijsko obrazovanje u ustanovi u kojoj rade te školski kurikulum. Osim toga aktivno su uključeni u razvijanje sustava podrške učenicima kao i u razvijanju školskog modela

individualnog profesionalnog usmjeravanja. Stručni suradnici zajedno s učiteljima koordiniraju i prate provedbu međupredmetnih tema.

Stručni suradnici pedagozi imaju za temeljnu zadaću unapređivanje odgojno-obrazovne djelatnosti u ustanovi. Sukladno svojem inicijalnom obrazovanju, stručnjaci su za kurikulum u ustanovi u kojoj rade. U suradnji s ravnateljem, drugim stručnim suradnicima i učiteljima organiziraju stručno osposobljavanje i usavršavanje za učitelje unutar ustanove. Oni prate, analiziraju i sudjeluju u unapređivanju procesa učenja i poučavanja, daju podršku učiteljima u razumijevanju kurikulumskih dokumenata te primjeni tijekom planiranja i realizacije odgojno-obrazovnog procesa.

3.7. Uloga ravnatelja

Ravnatelji odgojno-obrazovne ustanove rade sustavno na osiguravanju uvjeta i pružanju podrške svim radnicima za ostvarivanje ciljeva nacionalnog kurikuluma za gimnazijsko obrazovanje. Zajedno sa stručnim suradnicima i učiteljima donose viziju i misiju škole te sukladno tome, izrađuju strateški plan primjene nacionalnih kurikulumskih dokumenata. Primjenjujući, sukladno propisima, autonomiju škole, osiguravaju uvjete za rad, ali također i prate odgovornost svih radnika za provedbu. Profesionalnim pristupom i osobnim primjerom ravnatelji djeluju kao osobe koje cijeli život uče te podupiru promjene u pristupu rada koji vode povećanju kvalitete rada ustanove.

3.8. Materijali i izvori za učenje i poučavanje

U skladu s koncepcijom gimnazijskog obrazovanja učitelji imaju profesionalnu autonomiju, a učenici slobodu u odabiru onih materijala i tehnologija koji će učenje učiniti izazovnim, raznolikim i poticajnim te omogućiti ostvarivanje kurikulom predviđenih ishoda učenja.

Kako se mijenja uloga učitelja u procesu učenja i poučavanja, nužno je napraviti otklon od uvriježene prakse poistovjećivanja udžbenika s kurikulumom. Specifičnost gimnazijskog obrazovanja, uz povećan udio izbornih sadržaja, pretpostavlja drugačiji način korištenja materijala i izvora za učenje. Za ostvarenje ciljeva kurikuluma potrebno je koristiti se različitim izvorima poput knjiga, interneta i drugih digitalnih izvora, zatim materijalima koji se oblikuju tijekom procesa učenja i poučavanja, a u čijem će nastajanju najviše sudjelovati učenici. Ti izvori podupiru učenje koje oblikuju učitelji i učenici, a usmjereno je na ostvarivanje planiranih ciljeva. Kako bi se osigurala primjena i povezanost sadržaja s interesima učenika i njihovim stvarnim životom, nužno je osigurati uvjete za veći udio pokusa i drugih praktičnih aktivnosti koje pretpostavljaju veći izravan angažman učenika.

3.9. Vrijeme za učenje i poučavanje

Nastavna godina produljuje se za dva tjedna. Produljenje nastavne godine odnosi se na sve odgojno-obrazovne cikluse i služi realizaciji dvaju projektnih tjedana. Jedan od njih ostvaruje se tijekom drugog polugodišta i uključuje pet radnih dana u kontinuitetu dok drugi škola organizira na različite načine, ovisno o potrebama i interesima učenika i mogućnostima škole. Škola ima slobodu u određivanju aktivnosti, sadržaja i načina izvođenja projektnih tjedana.

Uobičajeno trajanje nastavnog sata je 45 minuta. Budući da visoka razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda iziskuje primjenu metoda i strategija koje se temelje na aktivnostima učenika, školama se preporučuje da za većinu nastavnih predmeta predvide mogućnost da najmanja jedinica učenja i poučavanja bude dva školska sata (tzv. blok-sat).

U nastavnom planu koji je sastavni dio ovoga kurikulumu satnica pojedinih predmeta određena je na godišnjoj razini. Time se školi omogućuje fleksibilnije planiranje i izvođenje odgojno-obrazovnog procesa čija je svrha uspješnije ostvarivanje različitih oblika poučavanja i učenja koji počivaju na međupredmetnoj povezanosti, projektima, izvanučioničkoj nastavi, koncentriranoj nastavi iz pojedinih predmeta itd.

NIJE LEKTORIRANO

4. PODRŠKA UČENICIMA U GIMNAZIJSKOM OBRAZOVANJU

Gimnazijsko obrazovanje učenicima osigurava okruženje za učenje koje će poticati ostvarivanje njihovih osobnih potencijala, pružiti im široku opću obrazovanost, omogućiti razvoj njihovih interesa u različitim područjima i pripremiti ih za osobne, obrazovne i profesionalne odabire. Uvođenje orijentacije u petom ciklusu gimnazije, koje se predviđa u školskoj godini 2021./2022., učenike i njihove roditelje stavlja pred izazove odluka o osobnoj i obrazovnoj budućnosti u svijetu koji se ubrzano mijenja. Učenici gimnazija suočeni su i s izazovima vezanim uz odrastanje u odgovorne i autonomne pojedince sposobne u punoj mjeri sudjelovati u životu svoje zajednice i društva u cjelini. Zbog toga gimnazije u prvom redu trebaju biti sigurno okruženje koje će štiti dobrobit svih učenika te osigurati rodnu, etničku, vjersku i svaku drugu ravnopravnost. Briga za sigurnost, dobrobit i osobni razvoj svih učenika podrazumijeva kvalitetnu suradnju gimnazije i osoba koje se brinu o učenicima, napose njihovih roditelja. Gimnazije stvaraju takvo okruženje u kojem roditelji imaju aktivnu ulogu u osiguravanju optimalnih uvjeta za sigurnost i dobrobit svih učenika i u podizanju kvalitete učenja i poučavanja u školi. Škola će osigurati podršku učenicima u razvoju njihovih vještina učenja, u izradi i praćenju individualnog plana učenja. Škola savjetuje i daje smjernice učenicima te pruža podršku njihovim roditeljima u planiranju daljnjeg obrazovanja i karijere, u njihovim odabirima i razumijevanju posljedica tih odabira. Posebnu podršku škola pruža učenicima (i njihovim roditeljima) tijekom četvrtog ciklusa kako bi ih pripremila na izbor modula i predmeta u petom ciklusu koji će najbolje odgovarati njihovim interesima, potrebama i mogućnostima. Takvu vrstu savjetovanja i usmjeravanja škola će osigurati svakom učeniku do kraja četvrtog ciklusa gimnazijskog obrazovanja.

4.1. Podrška darovitim učenicima i učenicima s izraženim interesima za pojedina područja

Odgajno-obrazovna podrška koju škola osigurava darovitim učenicima koji pokazuju interes za pojedina područja u gimnazijskom obrazovanju definirana je na razini sustava *Okvirom za poticanje iskustava učenja i vrednovanje postignuća darovite djece i učenika*. Kurikulumsko planiranje za te je učenike individualno, a dokumenti o podršci učenicima i vrednovanju ostvarenosti ishoda učenja sastavni su dio osobnoga kurikuluma učenika. Radi zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba darovitih učenika uvodi se razlikovni kurikulum u skladu sa smjericama *Okvira za poticanje iskustava učenja i vrednovanje postignuća darovite djece i učenika*.

Škola planira, provodi i vrednuje razlikovni kurikulum namijenjen darovitim učenicima. Razlikovni se kurikulum sastoji od specifičnih izmjena pojedinih predmetnih i međupredmetnih kurikuluma. Za darovite učenike s teškoćama, darovite učenike koji izrazitije mijenjaju tempo učenja i iznimno darovite učenike za koje je potrebno izraditi znatnije individualiziran program učenja škola će izraditi osobne kurikulume.

4.2. Podrška učenicima s teškoćama

Odgojno-obrazovnu podršku koju treba osigurati učenicima s teškoćama u gimnazijskom obrazovanju definira *Okvir za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama*. Radi zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba učenika s teškoćama kurikulum se prilagođava u skladu sa smjernicama *Okvira*.

NJE LEKTORIRANO

5. ORGANIZACIJA ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA U GIMNAZIJSKOM OBRAZOVANJU

U skladu s načelima Okvira nacionalnoga kurikuluma i Nacionalnoga kurikuluma gimnazijskog obrazovanja, cilj je osigurati veću fleksibilnost organizacije odgojno-obrazovnog procesa. Potrebno je osigurati okruženje za učenje i poučavanje koje će biti prilagodljivo različitim potrebama i interesima učenika te specifičnostima pojedine škole. Fleksibilniji i otvoreniji pristup organizaciji odgojno-obrazovnog procesa za cilj ima unaprijediti kvalitetu rada i ostvariti odgojno-obrazovna očekivanja. Takvim pristupom škole i odgojno-obrazovni radnici dobivaju veću **autonomiju** i **odgovornost** u prilagodbi organizacije odgojno-obrazovnog procesa specifičnostima i potrebama okruženja.

U gimnazijskom obrazovanju organizacija odgojno-obrazovnog procesa odnosi se na:

- a) postojeći nastavni plan
- b) promjene u organizaciji koje su predviđene sa školskom godinom 2021./2022. u kojoj se predviđa upis u prvi razred gimnazijskog obrazovanja po novim organizacijskim strukturama.

5. 1. Postojeći nastavni plan

Do kraja školske godine 2020./2021. u svim gimnazijskim programima zadržava se postojeći nastavni plan u svim razredima. U nastavnom planu satnica pojedinih predmeta iskazana je na godišnjoj razini. Time se školi omogućuje fleksibilnije planiranje i izvođenje odgojno-obrazovnog procesa. Svi nacionalni kurikulumi nastavnih predmeta koji se uče i poučavaju u gimnazijskim programima izrađeni su prema postojećem nastavnom planu.

Tablica 1. Nastavni plan gimnazijskih programa*

	OPĆA				JEZIČNA				KLASIČNA				PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKA				PRIRODOSLOVNA			
	4. CIKLUS		5. CIKLUS		4. CIKLUS		5. CIKLUS		4. CIKLUS		5. CIKLUS		4. CIKLUS		5. CIKLUS		4. CIKLUS		5. CIKLUS	
	razred				razred				razred				razred				razred			
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
A. ZAJEDNIČKI DIO																				
Hrvatski jezik	140	140	140	128	140	140	140	128	140	140	140	128	140	140	140	128	140	140	140	128
I. strani jezik	105	105	105	96	140	140	140	128	105	105	105	96	105	105	105	96	105	105	105	96
II. strani jezik	70	70	70	64	140	105	105	96	-	-	-	-	70**	70**	70**	64**	-	-	-	-
Latinski jezik	70	70	-	-	70	70	-	-	105	105	105	96	70	70	-	-	70	70	-	-
Grčki jezik	-	-	-	-	-	-	-	-	105	105	105	96	-	-	-	-	-	-	-	-
Glazbena umjetnost	35	35	35	32	35	35	35	32	35	35	35	32	35	35	-	-	-	-	-	64
Likovna umjetnost	35	35	35	32	35	35	35	32	35	35	35	32	35	35	-	-	-	-	70	-
Psihologija	-	35	35	-	-	-	70	-	-	-	35	-	-	-	35	-	-	-	35	-
Logika	-	-	35	-	-	-	35	-	-	-	35	-	-	-	35	-	-	-	35	-
Filozofija	-	-	-	64	-	-	-	64	-	-	-	64	-	-	-	64	-	-	-	64
Sociologija	-	-	70	-	-	-	70	-	-	-	70	-	-	-	35	-	-	-	35	-
Povijest	70	70	70	96	70	70	70	64	70	70	70	64	70	70	70	64	70	70	70	64
Geografija	70	70	70	64	70	70	35	64	70	70	35	64	70	70	70	64	70	70	70	-
Matematika	140	140	105	96	105	105	105	96	140	140	105	96	140	140	175	160	140	140	105	96
Fizika	70	70	70	64	70	70	70	64	70	70	70	64	105	105	105	96	105	105	105	96
Kemija	70	70	70	64	70	70	70	64	70	70	70	64	70	70	70	64	-	-	-	-
Biologija	70	70	70	64	70	70	70	64	70	70	70	64	70	70	70	64	105	105	105	96
Informatika	70	-	-	-	-	70	-	-	-	70	-	-	70	70	70	64	70	70	-	-
Politika i gospodarstvo	-	-	-	32	-	-	-	32	-	-	-	32	-	-	-	32	-	-	-	32
Tjelesna i zdravstvena kultura	70	70	70	64	70	70	70	64	70	70	70	64	70	70	70	64	70	70	70	64
Kemija s vježbama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	140	140	140	128
Vjeronauk/Etika	35	35	35	32	35	35	35	32	35	35	35	32	35	35	35	32	35	35	35	32
Geologija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64
UKUPNO (tjedno)	32	31	31	31	32	33	33	32	32	34	34	34	33	33	33	33	32	32	32	32
B. IZBORNI DIO																				
Izborni predmet	-	70	70	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strani jezik	-	-	-	-	-	-	70	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strani jezik ili Osnove ekologije	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70	70	70	64
Matematika ili informatika	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70**	70**	70**	64**	-	-	-	-

*Plan je iskazan na osnovi 35 nastavnih tjedana u 1., 2. i 3. razredu te 32 nastavna tjedna u 4. razredu.

** U prirodoslovno-matematičkoj gimnaziji umjesto drugog stranog jezika mogu se birati prošireni programi matematik ili informatika. O svom izboru učenici se trebaju izjasniti tijekom upisa u prvi razred.

5.2 Organizacijske promjene predviđene u školskoj godini 2021./2022. - modeli orijentacije

Od školske godine 2021./2022. predviđene su znatne organizacijske promjene u gimnazijskom obrazovanju. Odnose se na one učenike koji u toj školskoj godini upišu prvi razred gimnazijskog obrazovanja. One poštuju tradiciju hrvatskoga gimnazijskog obrazovanja te se nadovezuju na jasno iskazanu društvenu potrebu za što profiliranijim razvojem ljudskih potencijala, nužnost fleksibilnije organizacije odgojno-obrazovnog procesa te potrebe učenika za većim utjecajem na izbor onog što i koliko uče u gimnazijskom obrazovanju. Promjene omogućuju snažnije profiliranje škola, čime se potiče autonomija. Petogodišnje razdoblje do uvođenja predviđenih organizacijskih promjena potrebno je kako bi se škole, odgojno-obrazovni radnici, učenici i roditelji mogli primjereno pripremiti za predviđene promjene.

Najkasnije do školske godine 2018./19. potrebno je ispitati izvodivost te potrebe i mogućnosti škola i odgojno-obrazovnih radnika za predložene organizacijske promjene. Nakon provedenih analitičkih postupaka, u skladu s rezultatima, nužno je propitati broj i strukturu orijentacijskih modula i po potrebi ih revidirati.

Promjene se odnose na uvođenje orijentacije u gimnazijsko obrazovanje i posljedično fleksibilniju organizaciju odgojno-obrazovnog procesa u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu (3. i 4. razred gimnazijskog obrazovanja). Peti odgojno-obrazovni ciklus promatra se kao cjelina, čime se omogućuje poboljšano kurikulumsko i organizacijsko planiranje i programiranje procesa učenja i poučavanja te organiziranje zajedničkoga odgojno-obrazovnog procesa koji će istovremeno uključivati učenike 3. i 4. razreda gimnazijskog obrazovanja.

Dva su temeljna modela orijentacije u gimnazijskom obrazovanju:

- 1) **Model kasnije orijentacije** odnosi se na obrazovni program opće gimnazije pri čemu se orijentacija ostvaruje nakon 2. razreda gimnazijskog obrazovanja, odnosno pri ulasku u 5. odgojno-obrazovni ciklus (na početku 3. razreda).
- 2) **Model ranije orijentacije** odnosi se na obrazovni program prirodoslovno-matematičke, jezične, klasične i prirodoslovne gimnazije. Za učenike model ranije orijentacije započinje izborom profiliranoga gimnazijskog programa.

Orijentacija se u svim gimnazijskim programima ostvaruje tako da učenici tijekom gimnazijskog obrazovanja biraju orijentacijske module i sadržaje osobnog izbora u skladu sa svojim sposobnostima, interesima i visokoškolskim aspiracijama. Orijentacijski moduli su nacionalno određeni i učenicima omogućuju produbljivanje znanja i vještina u određenim područjima te stjecanje kvalitetnije osnove za nastavak obrazovanja na visokoškolskoj razini. Orijentacijski moduli i sadržaji osobnog izbora odnose se na postojeće i moguće nove nastavne predmete. Kurikulume novih nastavnih predmeta mogu izraditi škole, a prihvaća ih nadležno ministarstvo. Kako bi se objasnio koncept orijentacije u gimnazijskom obrazovanju, uvodi se pojam orijentacijske košare kojom je određena satnica koja se ostvaruje orijentacijskim modulom i osobnim izborom u pojedinome gimnazijskom programu.

5.2.1. Model kasnije orijentacije

Model kasnije orijentacije ostvaruje se u obrazovnom programu opće gimnazije pri čemu se orijentacijski moduli i osobni izbor odnose na 5. odgojno-obrazovni ciklus.

ORIJENTACIJSKA KOŠARA

U općoj gimnaziji satnica sljedećih nastavnih predmeta ostaje nepromijenjena u odnosu na postojeći plan i oni ne sudjeluju u orijentacijskoj košari:

- Hrvatski jezik
- Matematika
- I. strani jezik
- Tjelesna i zdravstvena kultura.

Nastavni predmeti Konfesionalni vjeronauk/Etika, kao ni predmeti Logika i Politika i gospodarstvo, koji se poučavaju jedan sat tjedno tijekom cjelokupnog obrazovanja u općim gimnazijama, satnicom također ne sudjeluju u orijentacijskoj košari.²

Svi ostali nastavni predmeti sudjeluju s jednim nastavnim satom u orijentacijskoj košari. Nastavni predmet Povijest koji se u 4. razredu općih gimnazijskih programa prema postojećem nastavnom planu poučava tri sata tjedno te II. strani jezik u orijentacijskoj košari sudjeluju s dva nastavna sata.

NASTAVNI PLAN

Promjena nastavnog plana obrazovnog programa opće gimnazije uključuje:

- Uvođenje obveznog učenja i poučavanja nastavnog predmeta Informatika u 2. razredu opće gimnazije, čime se povećava satnica tog predmeta s postojećih 70 na 140 sati.
- Obvezno učenje i poučavanje sadržaja u 2. razredu u opsegu od 35 nastavnih sati koji bi bio orijentiran na životne i praktične vještine te karijerno i obrazovno usmjeravanje učenika. Tim bi se sadržajima učenici pripremili za odabir orijentacijskog modula.
- Uvođenje orijentacijskog modula i osobnog izbora u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu.
- U 5. ciklusu osigurano je 14 nastavnih sati (odnosi se zajedno na 3. i 4. razred), od čega je 10 sati predviđeno za orijentacijski modul, a 4 sata za osobni izbor. Učenje sadržaja osobnog izbora učeniku se može omogućiti u obliku nekog od postojećih predmeta, nekog novog predmeta ili u nekom drugom obliku, no ne i u obliku dodatne satnice predmeta koji se već nalaze u modulu koji je učenik izabrao.

² Budući da ne sudjeluju u orijentacijskoj košari, ovi predmeti nisu uključeni u orijentacijske module, ali ih učenici mogu birati u osobnom izboru.

Tablica 2. Nastavni plan – model kasnije orijentacije – opća gimnazija (šk. god. 2021./2022.)

NASTAVNI PLAN: MODEL KASNIJE ORIJENTACIJE - OPĆA GIMNAZIJA				
područje	predmet	IV. ciklus		V. ciklus (3. i 4. razred)
		godina		
		1.	2.	
Jezično-komunikacijsko	Hrvatski jezik	4	4	8
	I. strani jezik	3	3	6
	II. strani jezik	2	2	2(2)*
	Latinski jezik	2	1(1)	
Umjetničko	Glazbena umjetnost	1	1	1(1)
	Likovna umjetnost	1	1	1(1)
Društveno-humanističko	Psihologija			1(1)
	Sociologija			1(1)
	Filozofija			1(1)
	Logika			1
	Politika i gospodarstvo			1
	Povijest	2	2	3(2)
	Vjeronauk/Etika	1	1	2
Prirodoslovno	Geografija	2	2	3(1)
	Fizika	2	2	3(1)
	Kemija	2	2	3(1)
	Biologija	2	2	3(1)
Matematičko	Matematika	4	4	6
Tehničko i informatičko	Informatika	2	2	
Tjelesno i zdravstveno	Tjelesna i zdravstvena kultura	2	2	4
OBVEZNI PREDMETI		32	31	50
ORIJENTACIJSKI MODUL		0	1**	10
OSOBNI IZBOR				4

*Broj u zagradi označava broj nastavnih sati pojedinog predmeta koji ulazi u orijentacijsku košaru.

** Obvezno učenje i poučavanje sadržaja u 2. razredu u opsegu od 35 nastavnih sati koji bi bio orijentiran na životne i praktične vještine te karijerno i obrazovno usmjeravanje učenika.

ORIJENTACIJSKI MODULI

Orijentacijski moduli određeni su u skladu s ciljevima i načelima gimnazijskog obrazovanja, prije svega cjelovitog razvoja mlade osobe, i potrebe za razvojem hrvatskog društva, posebice u matematičkom, prirodoslovnom i tehničkom području.

Određeno je sedam orijentacijskih modula grupiranih u dvije cjeline:

- prirodoslovno, matematičko i tehničko područje
- jezično, društveno-humanističko i umjetničko područje.

Škole su dužne ponuditi najmanje dva, a izvoditi najmanje jedan modul iz prirodoslovnoga, matematičkog i tehničkog područja te ponuditi najmanje dva, a izvoditi najmanje jedan iz jezičnoga, društveno-humanističkog i umjetničkog područja.

Tablica 3. Orijentacijski moduli – model kasnije orijentacije – opća gimnazija (šk. god. 2021./2022.)

ORIJENTACIJSKI MODULI: OPĆA GIMNAZIJA			
PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKO-TEHNIČKO PODRUČJE		JEZIČNO, DRUŠTVENO-HUMANISTIČKO I UMJETNIČKO PODRUČJE	
Predmeti	Sati*	Predmeti	Sati*
MODUL OG 1		MODUL OG 4	
Matematika	4	Hrvatski jezik (jezik)	2
Fizika	3	II. strani jezik	2
Informatika	3	Latinski jezik	2
MODUL OG 2		Povijest	
Matematika	4	Filozofija	2
Biologija	2	MODUL OG 5	
Kemija	2	Hrvatski jezik (književnost)	2
Fizika	2	Likovna umjetnost	2
MODUL OG 3		Glazbena umjetnost	
Matematika	4	Povijest	2
Biologija	2	Filozofija	2
Kemija	2	MODUL OG 6	
Geografija	2	Povijest	3
* ukupno u petom ciklusu (3. i 4. razred) sati		Geografija	3
		Psihologija	2
		Sociologija	2
		MODUL OG 7	
		Povijest	3
		Filozofija	2
		Glazbena umjetnost/Likovna umjetnost	1
		Psihologija	2
		Sociologija	2

Način na koji se ostvaruju orijentacijski moduli i osobni izbor prikazani su kroz primjere.

Primjer 1. – MODUL OG 2

Učenik će odabirom Modula 2 u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu ukupno imati 10 sati predmeta Matematika (6+4) i po 5 sati predmeta Biologija, Fizika i Kemija (3+2). Satnica ostalih nastavnih predmeta u 5. ciklusu prikazana je u Tablici 2. Tako će učenik koji odabere ovaj Modul u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu primjerice imati jedan sat predmeta Psihologija, Sociologija i Filozofija i tri sata nastavnog predmeta Povijest. Četiri sata u prostoru osobnog izbora u 5. ciklusu učenik može iskoristiti za sve predmete koji nisu dio Modula 2 – npr. jedan sat nastavnog predmeta Glazbena umjetnost (1+1), dva sata predmeta Latinski jezik, jedan sat predmeta Filozofija (1+1) itd.

Primjer 2. – MODUL OG 4

Učenik će odabirom Modula 4 u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu ukupno imati 10 sati nastavnog predmeta Hrvatski jezik (8+2), pri čemu je dio povezan s modulom usmjeren na jezične aspekte tog predmeta. Učenik u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu ima dva dodatna sata II. stranog jezika, Latinskog jezika, pet sati Povijesti (3+2) i tri sata Filozofije (1+2). Satnica ostalih nastavnih predmeta u 5. ciklusu prikazana je u Tablici 2. Tako će učenik koji odabere ovaj Modul u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu primjerice imati jedan sat predmeta Psihologija, tri sata nastavnih predmeta Fizika, Kemija, Geografija... Četiri sata u prostoru osobnog izbora u 5. ciklusu učenik može iskoristiti za sve predmete koji nisu dio Modula 4.

Primjer 3. – MODUL OG 6

Učenik će odabirom Modula 6 u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu ukupno imati po šest sati nastavnih predmeta Povijest i Geografija (3+3) te po tri sata predmeta Psihologija i Sociologija (1+2). Satnica ostalih nastavnih predmeta u 5. ciklusu prikazana je u Tablici 2. Tako će učenik koji odabere ovaj Modul u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu primjerice imati jedan sat nastavnog predmeta Glazbena umjetnost, tri sata predmeta Fizika... Četiri sata u prostoru osobnog izbora u 5. ciklusu učenik može iskoristiti za sve predmete koji nisu dio Modula 6.

5.2.2 Model ranije orijentacije

Model ranije orijentacije namijenjen je učenicima koji upisom u gimnazijski program određuju u kojem će smjeru ići njihov nastavak obrazovanja te su spremni ranije izabrati dominantno područje učenja i poučavanja. Ovaj se model ostvaruje u četiri postojeća gimnazijska programa koji se razlikuju prema prevladavajućem području učenja i poučavanja; prirodoslovno-matematičkom, jezičnom, klasičnom i prirodoslovnom. Kao i u slučaju općih gimnazija, uvode se pojmovi orijentacijske košare, orijentacijskog modula i osobnog izbora.³

JEZIČNA GIMNAZIJA

ORIJENTACIJSKA KOŠARA

U jezičnoj gimnaziji satnica sljedećih nastavnih predmeta ostaje nepromijenjena u odnosu na postojeći plan i oni ne sudjeluju u orijentacijskoj košari:

- Hrvatski jezik
- Matematika
- I. strani jezik
- II. strani jezik
- Latinski jezik
- Tjelesna i zdravstvena kultura.

Nastavni predmeti Konfesionalni vjeronauk/Etika kao ni nastavni predmeti Logika i Politika i gospodarstvo, koji se poučavaju jedan sat tjedno tijekom cjelokupnog obrazovanja u

³ U prijedlogu Nacionalnoga kurikulumu za gimnazijsko obrazovanje predstavljeni su modeli ranije orijentacije za jezičnu i prirodoslovno-matematičku gimnaziju. Zbog relativno malog broja škola koje organiziraju prirodoslovne gimnazijske programe modeli orijentacije izradit će se tijekom javnog savjetovanja.

programima jezičnih gimnazija, također satnicom ne sudjeluju u orijentacijskoj košari.⁴ Svi ostali nastavni predmeti sudjeluju. Nastavni predmeti Psihologija, Sociologija, Filozofija, Geografija, Likovna umjetnost i Glazbena umjetnost sudjeluju s jednim nastavnim satom u orijentacijskoj košari. Nastavni predmeti Biologija, Fizika i Kemija, koji se prema postojećem nastavnom planu poučavaju dva sata tjedno, sudjeluju s dva nastavna sata.

NASTAVNI PLAN

Promjena nastavnog plana uključuje:

- Uvođenje obveznog učenja i poučavanja nastavnog predmeta Informatika u 1. razredu jezične gimnazije, čime se povećava satnica tog predmeta s postojećih 70 na 140 sati.
- Nastavni predmet Latinski jezik se poučava u 4. i 5. odgojno-obrazovnom ciklusu.
- Uvođenje orijentacijskih modula i osobnog izbora u 5. odgojno obrazovnom ciklusu.
- U V. ciklusu osigurano je 12 nastavnih sati (odnosi se zajedno na 3. i 4. razred), od čega je 10 sati predviđeno za orijentacijski modul, a 2 sata za osobni izbor. Učenje sadržaja osobnog izbora učeniku se može omogućiti u obliku nekog od postojećih predmeta, nekog novog predmeta ili u nekom drugom obliku, no ne i u obliku dodatne satnice predmeta koji se već nalaze u modulu koji je učenik izabrao.

Tablica 4. Nastavni plan – model ranije orijentacije – jezična gimnazija (šk. god. 2021./2022.)

NASTAVNI PLAN: MODEL RANIJE ORIJENTACIJE: JEZIČNA GIMNAZIJA				
područje	predmet	IV. ciklus		V. ciklus
		godina		
		1.	2.	
Jezično-komunikacijsko	Hrvatski jezik	4	4	8
	I. strani jezik	4	4	8
	II. strani jezik	4	3	6
	Latinski jezik	1	2	1
Umjetničko	Glazbena umjetnost	1	1	1(1)
	Likovna umjetnost	1	1	1(1)
Društveno-humanističko	Psihologija			1(1)
	Sociologija			1(1)
	Filozofija			1 (1)
	Logika			1
	Politika i gospodarstvo			1
	Povijest	2	2	3 (1)
	Vjeronauk/Etika	1	1	2
Prirodoslovno	Geografija	2	2	2 (1)
	Fizika	2	2	2 (2)
	Kemija	2	2	2 (2)
	Biologija	2	2	2 (2)
Matematičko	Matematika	3	3	6
Tehničko i informatičko	Informatika	2	2	
Tjelesno i zdravstveno	Tjelesna i zdravstvena kultura	2	2	4
OBVEZNI PREDMETI		33	33	53

⁴ Budući da ne sudjeluju u orijentacijskoj košari, ovi predmeti nisu uključeni u orijentacijske module, ali ih učenici mogu birati u osobnom izboru.

FAKULTATIVNI PREDMET	III. strani jezik	2*	2*	4*
ORIJENTACIJSKI MODUL		0	0	10
OSOBNI IZBOR				2

*fakultativno - III. strani jezik/pojačano učenje II. stranog jezika

ORIJENTACIJSKI MODULI

Orijentacijski moduli određeni su u skladu s ciljevima i načelima gimnazijskog obrazovanja, prije svega cjelovitog razvoja mlade osobe i potrebe za razvojem hrvatskog društva.

Određena su četiri orijentacijska modula grupirana u dvije cjeline:

- jezično, društveno-humanističko i umjetničko područje
- prirodoslovno i matematičko područje.

Škole su dužne ponuditi najmanje jedan orijentacijski modul iz jezičnoga, društveno-humanističkog i umjetničkog područja i modul iz prirodoslovnog i matematičkog područja.

Tablica 5. Orijentacijski moduli – model kasnije orijentacije – jezična gimnazija (šk. god. 2021./2022.)

ORIJENTACIJSKI MODULI: JEZIČNA GIMNAZIJA			
JEZIČNO, DRUŠTVENO-HUMANISTIČKO I UMJETNIČKO PODRUČJE		PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKO PODRUČJE	
Predmeti	Sati*	Predmeti	Sati*
MODUL JG 1		MODUL JG 4	
Hrvatski jezik	2	Matematika	4
Latinski jezik	2	Biologija	2
II. strani jezik	2	Fizika	2
III. strani jezik	4	Kemija	2
MODUL JG 2			
Povijest	2		
Filozofija	2		
Geografija	2		
Sociologija	2		
Psihologija	2		
MODUL JG 3			
Hrvatski jezik	2		
Likovna umjetnost	3		
Glazbena umjetnost	3		
Filozofija	2		
* ukupno u petom ciklusu (3. i 4. razred) sati			

Način na koji se ostvaruju orijentacijski moduli i osobni izbor prikazani su kroz primjere.

Primjer 1. – MODUL JG 1

Učenik će odabirom Modula JG 1 u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu sveukupno imati 10 sati nastavnog predmeta Hrvatski jezik (8+2) pri čemu je dio povezan s modulom usmjeren na jezične aspekte tog predmeta. Učenik će imati tri sata Latinskog jezika (1+2), osam sati II.

stranog jezika (6+2) te četiri sata III. stranog jezika.⁵ Satnica ostalih nastavnih predmeta u 5. ciklusu prikazana je u Tablici 4. Tako će učenik npr. u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu imati dva sata nastavnih predmeta Fizika i Geografija, jedan sat predmeta Psihologija, Sociologija i Filozofija... Dva sata osobnog izbora učenik u 5. ciklusu može iskoristiti za sve predmete koji nisu dio Modula JG 1.

Primjer 2. – MODUL JG 2

Učenik će odabirom Modula JG 2 u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu ukupno imati pet sati nastavnog predmeta Povijest (3+2), četiri sata predmeta Geografija (2+2), tri sata nastavnih predmeta Filozofija, Psihologija i Sociologija. Satnica ostalih nastavnih predmeta u 5. ciklusu prikazana je u Tablici 4. Dva sata osobnog izbora učenik u 5. ciklusu može iskoristiti za sve predmete koji nisu dio Modula JG 2.

Primjer 3. – MODUL JG 3

Učenik će odabirom Modula JG 3 u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu ukupno imati 10 sati nastavnog predmeta Hrvatski jezik (8+2), pri čemu je dio povezan s modulom usmjeren na umjetničke aspekte toga nastavnog predmeta. Učenik će imati četiri sata učenja i poučavanja Glazbene umjetnosti (1+3) i Likovne umjetnosti (1+3) te tri sata učenja i poučavanja Filozofije (1+2). Satnica ostalih nastavnih predmeta u 5. ciklusu prikazana je u Tablici 4. Dva sata osobnog izbora učenik u 5. ciklusu može iskoristiti za sve predmete koji nisu dio Modula JG 3.

Primjer 4. – Modul JG 4

Učenik će odabirom Modula JG 4 u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu ukupno imati deset sati nastavnog predmeta Matematika (6+4), četiri sata predmeta Fizika, Kemija i Biologija (2+2). Satnica ostalih nastavnih predmeta u 5. ciklusu prikazana je u Tablici 4. Dva sata osobnog izbora učenik u 5. ciklusu može iskoristiti za sve predmete koji nisu dio Modula JG 4.

PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKA GIMNAZIJA

Učenici prilikom upisa u prirodoslovno-matematičku gimnaziju odabiru jedan od četiri modula koji određuju sadržaje u 4. odgojno-obrazovnom ciklusu te dio sadržaja u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu. Moduli su:

PMG A - učenje II. stranog jezika kroz 4. i 5. ciklus

PMG B - pojačano učenje Matematike i Informatike s jednim satom na jezgru kroz 4. i 5. ciklus

PMG C - pojačano učenje Matematike s dva dodatna sata u odnosu na jezgru kroz 4. i 5. ciklus

PMG D - pojačano učenje Biologije i Kemije s jednim satom na jezgru kroz 4. i 5. ciklus.

ORIJENTACIJSKA KOŠARA

⁵ Za učenike koji su učili III. strani jezik od 1. razreda sadržaji se odnose na nastavak učenja i poučavanja. Za one koji nisu učili III. strani jezik, modul označava početak učenja stranog jezika.

U prirodoslovno-matematičkoj gimnaziji satnica sljedećih nastavnih predmeta ostaje nepromijenjena i oni ne sudjeluju u orijentacijskoj košari:

- Hrvatski jezik
- Matematika
- I. strani jezik
- Fizika
- Biologija
- Kemija
- Informatika
- Tjelesna i zdravstvena kultura.

Nastavni predmeti Konfesionalni vjeronauk/Etika, kao ni predmeti Logika, Politika i gospodarstvo, Psihologija i Sociologija, koji se poučavaju jedan sat tjedno tijekom cjelokupnog obrazovanja u prirodoslovno-matematičkoj gimnaziji, satnicom također ne sudjeluju u orijentacijskoj košari. U orijentacijskoj košari sudjeluju predmeti Latinski jezik, Filozofija, Povijest i Geografija s jednim satom te II. strani jezik (za Module PMG B, C i D).

NASTAVNI PLAN

Promjena nastavnog plana uključuje:

- Učenje i poučavanje nastavnih predmeta Psihologija i Sociologija organizira se u 2. razredu prirodoslovno-matematičkih gimnazija.
- U V. ciklusu osigurano je 9 nastavnih sati (odnosi se zajedno na 3. i 4. razred), od čega su 4 sata predviđena za osobni izbor. Učenje sadržaja osobnog izbora učeniku se može omogućiti u obliku nekog od postojećih predmeta, nekog novog predmeta ili u nekom drugom obliku, no ne i u obliku dodatne satnice predmeta koji se već nalaze u modulu koji je učenik izabrao.

Tablica 6. Orijentacijski moduli – model kasnije orijentacije – prirodoslovno-matematička gimnazija (šk. god. 2021./2022.)

NASTAVNI PLAN: MODEL RANIJE ORIJENTACIJE: PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKA GIMNAZIJA				
područje	predmet	IV. ciklus		V. ciklus
		godina		
		1.	2.	
Jezično-komunikacijsko	Hrvatski jezik	4	4	8
	I. strani jezik	3	3	6
	Latinski jezik*		2(1)	1
Umjetničko	Glazbena umjetnost	2		
	Likovna umjetnost	2		
Društveno-humanističko	Psihologija		1	
	Sociologija		1	
	Filozofija			1(1)
	Logika			1
	Politika i gospodarstvo			1
	Povijest	2	2	3(1)
	Vjeronauk/Etika	1	1	2
Prirodoslovno	Geografija	2	2	3(1)

	Fizika	3	3	6
	Kemija	2	2	4
	Biologija	2	2	4
Matematičko	Matematika	4	4	10
Tehničko i informatičko	Informatika	2	2	4
Tjelesno i zdravstveno	Tjelesna i zdravstvena kultura	2	2	4
OBVEZNI PREDMETI		31	31	58
ORIJENTACIJSKI MODUL		2	2	4
OSOBNI IZBOR				4

ORIJENTACIJSKI MODULI

U svakom od četiri modula iskazano je dodatno učenje i poučavanje u V. odgojno-obrazovnom ciklusu.

Tablica 7. Orijentacijski moduli – model kasnije orijentacije – prirodoslovno-matematička gimnazija (šk. god. 2021./2022.)

ORIJENTACIJSKI MODULI I OSOBNI IZBOR: PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKA GIMNAZIJA			
PREDMETI	SATI		
	1. razred*	2. razred*	V. ciklus**
MODUL PMG A			
II. strani jezik	2	2	4
Osobni izbor			4
MODUL PMG B			
Matematika	1	1	2
Informatika	1	1	2
Osobni izbor			4
MODUL PMG C			
Matematika	2	2	4
Osobni izbor			4
MODUL PMG D			
Biologija	1	1	2
Kemija	1	1	2
Osobni izbor			4

Način na koji se ostvaruju orijentacijski moduli i osobni izbor prikazani su kroz primjere.

Primjer 1 - MODUL PMG A

U Modulu PMG A učenik od 1. razreda uči II. strani jezik po dva sata tjedno. U 5. ciklusu učenik nastavlja s učenjem 2. stranog jezika, ali ima i mogućnost osobnog izbora od 4 sata (3. i 4. razred zajedno). Osobni izbor može biti bilo koji drugi nastavni predmet osim II. stranog jezika.

Primjer 2 – MODUL PMG B

U Modulu PMG B učenik od 1. razreda uči nastavne predmete Matematiku i Informatiku s jednim dodatnim satom. U 5. ciklusu učenik uči nastavni predmet Matematiku s dva dodatna sata (10+2) i Informatiku s dva dodatna sata (6+2). Satnica ostalih nastavnih predmeta u 5. ciklusu prikazana je u Tablici 6. Osobni izbor od četiri sata u 5. ciklusu odnosi se na bilo koji drugi nastavni predmet osim Matematike i Informatike.

KLASIČNA GIMNAZIJA

Klasično gimnazijsko obrazovanje najdugovječniji je oblik gimnazijskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Uvažavajući bogatu tradiciju koju obilježava vrlo široko obrazovanje te učenje klasičnih jezika (latinski jezik i grčki jezik) kroz sve četiri godine obrazovanja školama se omogućuje da odaberu između dvije mogućnosti:

A) Zadržavanje postojećeg nastavnog plana pri čemu se ne uvode orijentacijski moduli

U ovom obliku klasičnog obrazovanja svi nastavni predmeti poučavaju se po trenutno važećoj satnici.

B) Uvođenje orijentacijskih modula

ORIJENTACIJSKA KOŠARA

U ovom obliku klasičnog obrazovanja satnica sljedećih nastavnih predmeta ostaje nepromijenjena u odnosu na postojeći plan i oni ne sudjeluju u orijentacijskoj košari:

- Hrvatski jezik
- Matematika
- I. strani jezik
- Tjelesna i zdravstvena kultura.

Nastavni predmeti Konfesionalni vjeronauk/Etika kao ni nastavni predmeti Psihologija, Logika, Filozofija te Politika i gospodarstvo također satnicom ne sudjeluju u orijentacijskoj košari. Svi ostali nastavni predmeti sudjeluju. Nastavni predmeti Sociologija, Povijest, Geografija, Likovna umjetnost, Glazbena umjetnost, Biologija, Fizika i Kemija sudjeluju s jednim nastavnim satom u orijentacijskoj košari, a nastavni predmeti Latinski jezik i Grčki jezik s dva nastavna sata.

NASTAVNI PLAN

Promjena nastavnog plana uključuje:

- Uvođenje obveznog učenja i poučavanja nastavnog predmeta Informatika u 1. razredu klasične gimnazije, čime se povećava satnica tog predmeta s postojećih 70 na 140 sati.
- Uvođenje orijentacijskih modula i osobnog izbora u 5. odgojno obrazovnom ciklusu.
- U V. ciklusu osigurano je 12 nastavnih sati (odnosi se zajedno na 3. i 4. razred), od čega je 10 sati predviđeno za orijentacijski modul, a 2 sata za osobni izbor. Učenje sadržaja osobnog izbora učeniku se može omogućiti u obliku nekog od postojećih predmeta, nekog novog predmeta ili u nekom drugom obliku, no ne i u obliku dodatne satnice predmeta koji se već nalaze u modulu koji je učenik izabrao.

Tablica 8. Nastavni plan – model ranije orijentacije – klasična gimnazija (B) (šk. god. 2021./2022.)

NASTAVNI PLAN: MODEL RANIJE ORIJENTACIJE: KLASIČNA GIMNAZIJA (B)			
područje	predmet	IV. ciklus	V. ciklus
		godina	

		1.	2.	
Jezično-komunikacijsko	Hrvatski jezik	4	4	8
	I. strani jezik	3	3	6
	Latinski jezik	3	3	4 (2)
	Grčki jezik	3	3	4 (2)
Umjetničko	Glazbena umjetnost	1	1	1 (1)
	Likovna umjetnost	1	1	1 (1)
Društveno-humanističko	Psihologija			1
	Sociologija			1 (1)
	Filozofija			2
	Logika			1
	Politika i gospodarstvo			1
	Povijest	2	2	3 (1)
	Vjeronauk/Etika	1	1	2
Prirodoslovno	Geografija	2	2	2 (1)
	Fizika	2	2	3 (1)
	Kemija	2	2	3 (1)
	Biologija	2	2	3 (1)
Matematičko	Matematika	4	4	6
Tehničko i informatičko	Informatika	2	2	
Tjelesno i zdravstveno	Tjelesna i zdravstvena kultura	2	2	4
OBVEZNI PREDMETI		34	34	56
ORIJENTACIJSKI MODUL		0	0	10
OSOBNI IZBOR				2

ORIJENTACIJSKI MODULI

U svakom od četiri modula iskazano je dodatno učenje i poučavanje u V. odgojno-obrazovnom ciklusu.

Tablica 9. Orijetacijski moduli – model kasnije orijentacije – klasična gimnazija (B) (šk. god. 2021./2022.)

ORIJENTACIJSKI MODULI: KLASIČNA GIMNAZIJA			
JEZIČNO, DRUŠTVENO-HUMANISTIČKO I UMJETNIČKO PODRUČJE		PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKO PODRUČJE	
Predmeti	Sati*	Predmeti	Sati*
MODUL KG 1		MODUL KG 4	
Latinski jezik	3	Matematika	4
Grčki jezik	3	Fizika	2
Filozofija	2	Kemija	2
Glazbena / Likovna umjetnost	2	Biologija	2
MODUL KG 2			
Hrvatski jezik	2		
Latinski jezik	2		
Povijest	2		
Glazbena umjetnost	2		
Likovna umjetnost	2		
MODUL KG 3			
Povijest	3		
Geografija	3		
Psihologija	2		
Sociologija	2		

Način na koji se ostvaruju orijentacijski moduli i osobni izbor prikazani su kroz primjere.

Primjer 1 - MODUL KG 1

Učenik će odabirom Modula KG 1 u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu sveukupno imati 7 sati nastavnog predmeta Latinski jezik (4+3), 7 sati nastavnoga predmeta Grčki jezik (4+3), 4 sata Filozofije (2+2) te tri sata Glazbene ili Likovne umjetnosti (1+2). Satnica ostalih nastavnih predmeta u 5. ciklusu prikazana je u Tablici 9. Tako će učenik npr. u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu imati dva sata Geografije, po tri sata nastavnih predmeta Povijest, Fizika, Kemija, Biologija, jedan sat predmeta Psihologija, Logika, Sociologija ... Dva sata osobnog izbora učenik u 5. ciklusu može iskoristiti za sve predmete koji nisu dio Modula KG 1.

Primjer 2 – MODUL KG 4

Učenik će odabirom Modula KG 4 u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu sveukupno imati 10 sati nastavnog predmeta Matematika (6+4) te po 5 sati nastavnih predmeta Fizika, Kemija i Biologija (3+2). Satnica ostalih nastavnih predmeta u 5. ciklusu prikazana je u Tablici 9. Tako će učenik npr. u 5. odgojno-obrazovnom ciklusu imati dva sata Geografije, tri sata Povijesti, dva sata Filozofije, jedan sat predmeta Psihologija, Logika, Sociologija ... Dva sata osobnog izbora učenik u 5. ciklusu može iskoristiti za sve predmete koji nisu dio Modula KG 4.

5.2.3 Gimnazijska kurikulumaska jezgra

Predložene organizacijske promjene i iskazani nastavni planovi omogućuju određenje gimnazijske kurikulumske jezgre koja se može primijeniti i na buduće gimnazijske programe. Imajući u vidu kompetencije koje učenici trebaju steći na završetku gimnazijskog obrazovanja, za sve su učenike gimnazijskih programa tijekom obrazovanja obvezni predmeti iz svih područja kurikuluma: jezično-komunikacijskoga, umjetničkog, društveno-humanističkog, matematičkog, prirodoslovnog, tehničkog i informatičkog te tjelesnog i zdravstvenog.

Osnovnu kurikulumsku jezgru čine nastavni predmeti Hrvatski jezik, I. strani jezik, Matematika i Tjelesna i zdravstvena kultura koji se obvezno poučavaju tijekom sve četiri godine (137 nastavnih tjedana) gimnazijskog obrazovanja, i to sa sljedećim minimalnim ukupnim brojem sati:

▪ Hrvatski jezik	548 sati
▪ I. strani jezik	411 sati
▪ Matematika	411 sati
▪ Tjelesna i zdravstvena kultura	274 sati

U *osnovnu kurikulumsku jezgru* ulaze i Vjeronauk i Etika koji se kao obvezni izborni predmeti također poučavaju sve četiri godine u ukupnom trajanju od po 137 sati.

Kako bi gimnazijsko obrazovanje ostvarilo postavljene ciljeve - cjelovit razvoj svake mlade osobe i temeljito opće obrazovanje, svi učenici gimnazija imaju predmete iz svih područja

kurikuluma (*proširena kurikulumaska jezgra*). Jedan dio predmeta proširene kurikulumske jezgre poučava se tijekom oba odgojno-obrazovna ciklusa, a drugi u pojedinom ciklusu. Proširena kurikulumaska jezgra ujedno predstavlja najmanji broj predmeta s najmanjom pripadajućom satnicom svakoga gimnazijskog programa (gimnazijski minimum).

Proširena kurikulumaska jezgra uključuje sljedeće predmete s njihovom ukupnom satnicom:

Tablica 10. Proširena kurikulumaska jezgra gimnazijskog programa

PODRUČJE	PREDMET	UKUPAN BROJ SATI*
Jezično-komunikacijsko	Hrvatski jezik	548
	I. strani jezik	411
	Latinski jezik	70
Umjetničko	Glazbena umjetnost	70
	Likovna umjetnost	70
Društveno-humanističko	Psihologija	35
	Sociologija	35
	Filozofija	35
	Logika	35
	Politika i gospodarstvo	35
	Povijest	242
	Vjeronauk/Etika	137
Prirodoslovno	Geografija	210
	Fizika	210
	Kemija	210
	Biologija	210
Matematičko	Matematika	411
Tehničko i informatičko	Informatika	140
Tjelesno i zdravstveno	Tjelesna i zdravstvena kultura	274

* broj sati predmeta u sve 4 godine (35+35+35+32=137 nastavnih tjedana)

Ukupno tjedno opterećenje (proširena kurikulumaska jezgra, izborni moduli i sadržaji osobnog izbora zajedno) iznosi 32 – 34 sata tjedno, ovisno o vrsti gimnazijskog programa i godini učenja.

5. 3. Grupiranje učenika prema dobi i interesima

Gimnazijski se razredi formiraju prema dobi učenika, no gimnazije omogućuju i grupiranje učenika prema interesima unutar jednoga obrazovnog ciklusa, ponajprije kada je riječ o učenju i poučavanju sadržaja osobnog izbora.

Takav način grupiranja učenika podrazumijeva da su učenici različite dobi i iz različitih razreda organizirani u jednu obrazovnu skupinu radi maksimalne prilagodbe interesima i obrazovnim aspiracijama te ostvarenim rezultatima učenika. Unutar skupine svi učenici prate jednak predmetni kurikulum i usmjeravaju se na ostvarenje jednakih ishoda neovisno o dobi, tj. razredu koji inače pohađaju.

Grupiranje učenika prema interesima do najvećeg izražaja dolazi u petom obrazovnom ciklusu. Minimalan broj učenika u skupini za učenje u orijentacijskom modulu i u skupini za učenje sadržaja osobnog izbora je deset.

Iznimke su škole koje rade u otežanim uvjetima i škole koje jednoj školskoj godini upisuju 28 i manje učenika. U slučaju škola koje rade u otežanim uvjetima nema ograničenja vezanog uz minimalni broj učenika u orijentacijskom modulu. Za škole koje u jednoj školskoj godini upisuju 28 i manje učenika, minimalni broj učenika za predmet je 1/3 upisanog broja učenika.

Grupiranje učenika u manje skupine nužno je kada se poučavanje održava u specijaliziranim učionicama u kojima se posebno potiču heurističke metode, metode istraživanja, samostalnog rada i sl., što je posebice važno u sklopu predmeta Biologija, Kemija, Fizika, Informatika i Matematika te pri izvođenju terenske ili nekog drugog oblika izvanučioničke nastave budući da je takvu nastavu primjerenije organizirati za manje skupine učenika. Time se omogućuje kvalitetnije praćenje napretka pojedinca i pravovremeno uočavanje nerazumijevanja ili nesnalaženja. Formiranje skupina učenika definira se kurikulumom škole.

5. 4. Okružje za učenje

Načela učenja i poučavanja u gimnazijskom obrazovanju podrazumijevaju učenje kao proces u kojem je učenik u središtu, aktivno stječe znanje, razvija vještine te izgrađuje stavove i vrijednosti. U skladu s tim načelima okružje za učenje u gimnaziji treba biti organizirano tako da podupire učenikovu autonomiju u učenju i razvoj vještina učenja te cjelovit razvoj mladih osoba u aktivne i odgovorne građane s kompetencijama za cjeloživotni razvoj. Okružje za učenje potiče učenike da sami postavljaju vlastite ciljeve učenja te im omogućuje da, kroz različita iskustva, metode i tehnike rada, razviju stil koji im najbolje odgovara. Takvo okružje za učenje, koje je orijentirano na učenika i aktivnost učenja, posebno je usmjereno na razvoj samoregulacije učenja, tj. onih znanja i vještina koje učeniku omogućuju da prati, procjenjuje i unapređuje vlastito usvajanje i primjenu znanja te upravlja vlastitim emocijama i motivacijom.

Okružje u kojem se odvija uspješno učenje i poučavanje u prvom redu treba biti sigurno za sve učenike te štiti i poticati njihovo fizičko i psihičko zdravlje. U izgradnju takvog okružja treba biti uključena čitava školska zajednica. Okružje za učenje treba promicati vrijednosti Okvira nacionalnog kurikulumu, Nacionalnoga kurikulumu za gimnazijsko obrazovanje te kurikulumu škole i omogućiti trajni razvoj škole kao zajednice učenja. Odnosi između učenika, roditelja, učitelja i ostalih djelatnika škole trebaju biti utemeljeni na načelima etničke, rodne i svih ostalih izvora ili oblika ravnopravnosti te na međusobnom poštovanju.

Iako se naglasak stavlja na samostalno učenje i razvoj autonomije, okružje za učenje treba prepoznati važnost socijalne prirode učenja i snažno poticati razvoj kulture zajedništva i suradnje. Povrh toga, okružje treba biti strukturirano tako da učenicima konstantno postavlja nove izazove dajući im pritom priliku da ostvare uspjeh u učenju i ovladaju sve složenijim činjeničnim i konceptualnim znanjima te složenijim procesima učenja.

Fizičko okružje za učenje mora biti funkcionalno, estetski uređeno te, u skladu s namjenom, adekvatno opremljeno potrebnim nastavnim sredstvima i pomagalicama, uključujući nastavne materijale i opremu utemeljenu na suvremenim računalno-komunikacijskim tehnologijama.

Iako se učenje najvećim dijelom odvija u školi, određena važna iskustva učenja nisu moguća ako se učenje ne zbiva i izvan nje. To je osobito važno za oblike učenja koji počivaju na neposrednom upoznavanju i istraživanju prirodne, kulturne i društvene stvarnosti kao i za učenje kroz različite oblike društvene interakcije. Stoga je učenje u okružjima poput prirode, knjižnice, kazališta, muzeja i galerija, laboratorija u istraživačkim institucijama, arheoloških lokaliteta ili graditeljskih i urbanističkih cjelina važan sastavni dio gimnazijskog obrazovanja.

5.5. Kurikulum škole

Kurikulum škole jedinstveni je dokument koji određuje sadržaje, aktivnosti i načine učenja i poučavanja u pojedinoj školi. Takav dokument temelji se na kurikulumskim dokumentima na nacionalnoj razini te svakoj školi pruža mogućnost da učenje i poučavanje organizira na način koji će najbolje odgovarati potrebama njezinih učenika, zajednice u kojoj djeluje i specifičnostima škole. Ovo je jedinstveni dokument svake škole, što podrazumijeva profesionalnu autonomiju učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja u oblikovanju svih procesa u školi.

Kurikulum škole polazi od zajedničke vizije svih članova školske zajednice o tome kakva bi škola trebala biti. Jasno određenim ciljevima koji moraju biti usklađeni s ciljevima postavljenima u *Okviru nacionalnoga kurikulumu* i *Nacionalnom kurikulumu za gimnazijsko obrazovanje* usmjerava se ostvarenje vizije i misije škole. Nacionalni kurikulumski dokumenti propisuju ishode učenja koji su zajednički i obvezni za sve gimnazije, dok kurikulum škole omogućuje školi da odabere one ciljeve, sadržaje i aktivnosti učenja koji najbolje odgovaraju interesima i potrebama njezinih učenika i lokalne zajednice u kojoj djeluje.

Kurikulum škole temelji se na jasno određenim ishodima učenja i uključuje sva predmetna područja, obvezne i izborne predmete te ostale nastavne aktivnosti poput fakultativne, dodatne i dopunske nastave. Kurikulum škole može produbiti ili nadopuniti pojedina područja nacionalnoga kurikulumu, a može i obogatiti nacionalni kurikulum uvođenjem novih sadržaja koji njime nisu predviđeni. Osim opisa nastavnih aktivnosti tijekom školske godine, ovaj dokument sadrži i opise svih izvannastavnih aktivnosti, uključujući i projektne aktivnosti te način ostvarenja ciljeva međupredmetnih tema. Uz planirane aktivnosti učenja, školski kurikulum vrlo jasno određuje ulogu i odgovornost učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja u njihovu ostvarivanju kao i slobodu upravljanja nastavnim godišnjim planom.

Kurikulum škole određuje i način vrednovanja postavljenih ishoda svake planirane aktivnosti učenja, što pruža osnovu za prilagodbu procesa učenja i poučavanja tijekom školske godine te za idući ciklus planiranja kurikulumu škole. Time se naglašava razvojno obilježje ovog dokumenta koji nudi okvir za dinamičan proces planiranja, ostvarivanja i vrednovanja učenja i poučavanja u pojedinoj školi.

6. VREDNOVANJE, OCJENJIVANJE I IZVJEŠĆIVANJE

Vrednovanje odgojno-obrazovnih ishoda podrazumijeva prikupljanje informacija i donošenje profesionalnih procjena učitelja o učenju i rezultatima učenja. Postupak vrednovanja odražava ciljeve, vrijednosti i načela kurikuluma te zajedno s njim i s učenjem i poučavanjem čini povezan i cjelovit sustav.

Načela i pristupi vrednovanju, (pr)ocjenjivanju i izvješćivanju o učeničkim postignućima definirani su i opisani u *Okviru za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju*. U gimnazijskom obrazovanju pri praćenju i vrednovanju odgojno-obrazovnih ishoda učenika s teškoćama i darovitih učenika primjenjuju se *Okvir za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama* i *Okvir za poticanje iskustava učenja i vrednovanje postignuća darovite djece i učenika*.

Usmjerenost svih kurikulumskih dokumenata na definiranje odgojno-obrazovnih očekivanja i ishoda po pojedinim odgojno-obrazovnim područjima, međupredmetnim temama i nastavnim predmetima omogućuje određivanje jasnih kriterija usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda što doprinosi valjanosti, pouzdanosti i konzistentnosti vrednovanja u svim školama. Vrednovanje učeničkih postignuća počiva na razinama usvojenosti znanja, vještina i vrijednosti koje se očekuju od učenika u svakom nastavnom predmetu u pojedinom razredu. Time se postavljaju kriteriji kvalitete učenja koju učenici trebaju pokazati kako bi mogli prijeći u viši razred ili kako bi završili gimnazijsko obrazovanje.

Gimnazijsko obrazovanje završava polaganjem ispita obveznog dijela državne mature. Ispiti državne mature standardizirani su završni ispiti kojima se vrednuju učenička postignuća, odnosno usvojenost odgojno-obrazovnih ishoda definiranih relevantnim nacionalnim kurikulumskim dokumentima. Učenička postignuća iskazuju se standardiziranim bodovima i/ili postotkom riješenosti.